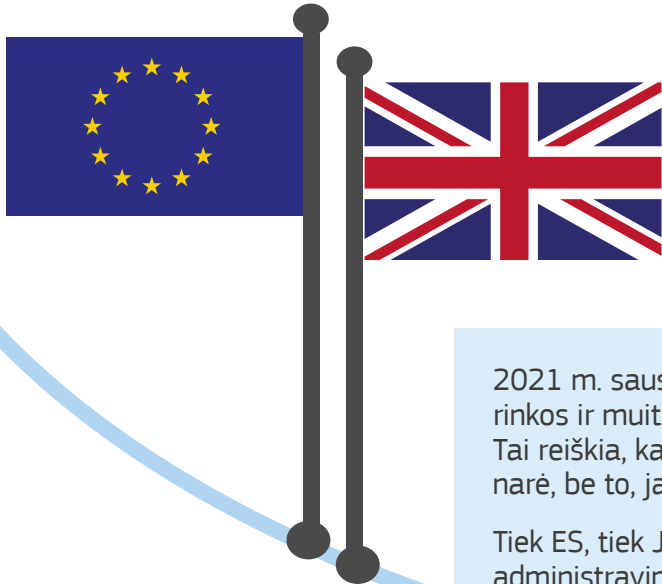

Europos
Komisija

ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas

Nauji santykiai,
daug pokyčių

2021 m. sausio 1 d. Jungtinė Karalystė pasitrauks ne tik iš ES bendrosios rinkos ir muitų sąjungos, bet ir visos ES politikos. Toks buvo jos pasirinkimas. Tai reiškia, kad ji praras visas teises ir naudą, kurias turėjo kaip ES valstybė narė, be to, jai nebegalios ES tarptautiniai susitarimai.

Tiek ES, tiek Jungtinės Karalystės piliečiams, įmonėms, viešojo administravimo institucijoms ir suinteresuotiesiems subjektams pasikeis daugelis dalykų.

Siekdamos kuo labiau sumažinti trikdžius, per pastaruosius metus ES ir Jungtinė Karalystė derėjosi dėl naujo Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo, pagal kurį bus reguliuojami jų santykiai Jungtinei Karalystei tapus trečiąja šalimi, sąlygų.

2020 m. gruodžio 24 d. derybininkų lygmeniu buvo pasiektas principinis susitarimas. Dabar abi šalys, laikydamosi savo atitinkamų taisyklių ir procedūrų, pasirašys ir ratifikuos Susitarimą, kad jis galėtų būti laikinai taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Kas pasikeis 2021 m. sausio 1 d.?

Nors ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas priimtas, nuo 2021 m. sausio 1 d. bus didelių pokyčių. Tą dieną Jungtinė Karalystė pasitrauks iš ES bendrosios rinkos ir muitų sąjungos, visų krypčių ES politikos ir tarptautinių susitarimų. Jungtinės Karalystės subjektams nebegalios ES įtvirtinta asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimo laisvė.

ES ir JK taps **dviem atskiromis rinkomis** ir dviem skirtingomis reglamentavimo ir teisinėmis erdvėmis. Abiem kryptimis bus atkurtos jau dešimtmečius neegzistavusios

kliūtys prekybai prekėmis ir paslaugomis, tarpvalstybiniam judumui ir mainams, o jų poveikį pajus abiejų šalių viešojo administravimo institucijos, įmonės, piliečiai ir suinteresuotieji subjektai.

Siekdama jiems padėti pasirengti šiems **neišvengiamiems pokyčiams** 2020 m. liepos 9 d. Komisija priėmė komunikatą dėl pasirengimo ir dar apie 90 skirtingiems sektoriams skirtų pranešimų, pateikiamų [čia](#).

Neišvengiamų pokyčių nuo 2021 m. sausio 1 d. pavyzdžiai:

- **Nebeliks laisvo asmenų judėjimo.** JK piliečiai nebegalės laisvai dirbti, studijuoti, pradėti verslą ar gyventi ES. Norėdami ilgesnį laiką būti ES jie turės gauti vizą. Kertant sieną bus atliekami patikrinimai, pasai turės būti antspauduojami, Jungtinėje Karalystėje nebegalios ES naminių gyvūnėlių pasai.
- **Nebeliks laisvo prekių judėjimo.** Visoms iš JK į ES įvežamoms prekėms bus taikomi muitinės patikrinimai ir kontrolė. JK žemės ūkio maisto produktų siuntos turės turėti sveikatos sertifikatus, o valstybių narių pasienio kontrolės postuose bus atliekama jų sanitarinė ir fitosanitarinė kontrolė. Jungtinės Karalystės įmonėms tai kainuos laiko ir pinigų.
- **Nebeliks laisvo paslaugų judėjimo.** JK paslaugų teikėjai nebegalės naudotis kilmės šalies principu. Jie turės laikytis skirtingų kiekvienos valstybės narės taisyklių arba, norėdami tęsti veiklą taip, kaip dabar, – persikelti į ES. Profesinės kvalifikacijos nebebus abipusiai pripažįstamos. JK finansinių paslaugų įmonės praras finansinių paslaugų pasus.

Kas susitarta pagal naująją ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą?

2020 m. gruodžio 24 d. ES ir JK derybininkai **iš esmės susitarė** dėl naujo **Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo**, kuriuo bus reglamentuojami naujieji santykiai JK išstojus iš ES, teksto. Dabar abi šalys, laikydamosi savo atitinkamų taisyklių ir procedūrų, turi pasirašyti ir ratifikuoti Susitarimą, kad jis galėtų būti laikinai taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Nors **naujasis ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas jokia būdu neprilygsta tam bendradarbiavimo lygiui, kuris buvo JK esant valstybe nare**, sykiu jis **yra daugiau nei tradicinis laisvosios prekybos susitarimas** ir tvirtas pagrindas išsaugoti mūsų ilgalaikę draugystę bei toliau plėtoti bendradarbiavimą.

Jį sudaro:

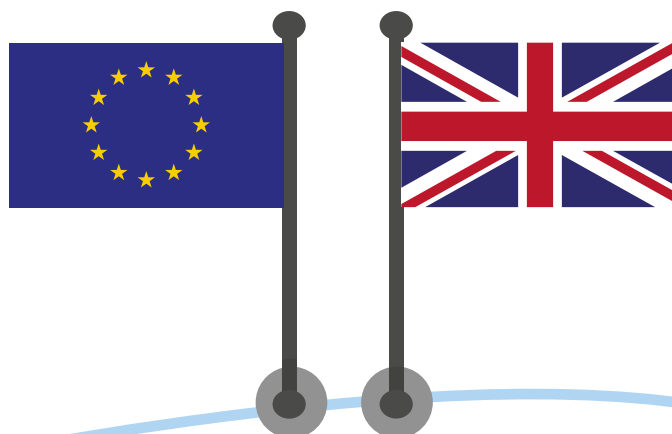
1. precedento neturintis **laisvosios prekybos susitarimas**,
2. plataus užmojo **bendradarbiavimas ekonominiiais, socialiniais, aplinkos ir žuvininkystės klausimais**,
3. **piliečių saugumą** užtikrinanti glaudi partnerystė ir
4. bendra **valdymo** sistema.

Susitarime atsispindi tai, kad JK, pasitraukdama iš ES bendrų taisyklių, priežiūros ir vykdymo užtikrinimo mechanizmų ekosistemos, nebegali naudotis narystės ar bendrosios rinkos teikiamais privalumais.

Susitarimu kiekvienai šaliai **suteikiamos teisės ir nustatomos pareigos** visapusiškai gerbiant jų **reglamentavimo ir sprendimų priėmimo autonomiją**.

Jungtinės Karalystės prašymu Susitarimas neapima bendradarbiavimo **užsienio politikos, išorės saugumo ir gynybos srityse**, nors iš pradžių tai buvo numatyta Politinėje deklaracijoje.

Be to, į Susitarimo taikymo sritį nepatenka jokie sprendimai, susiję su finansinių paslaugų lygiavertiškumu. Jis taip pat neapima galimų sprendimų, susijusių su JK duomenų apsaugos tvarkos tinkamumu ar jos sanitarinės ir fitosanitarinės tvarkos vertinimu, kurį reikėtų atlikti norint jį įtraukti į trečiųjų šalių, kurios gali eksportuoti maisto produktus į ES, sąrašą. Sprendimus šiais klausimais **vienašališkai priims ES** ir jie nebuvo įtraukti į derybas.

Viename susitarime – 4 pagrindiniai bendradarbiavimo ramsčiai

Naujas ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas

Prekybos, ekonominiai, socialiniai, aplinkos ir žuvininkystės aspektai

Laisva, sąžininga ir tvari prekyba

- ▶ Prekyba prekėmis, įsk. bendradarbiavimą muitinės ir reguliavimo srityse
- ▶ Paslaugos ir investicijos
- ▶ Skaitmeninė prekyba, intelektinė nuosavybė ir viešieji pirkimai
- ▶ Sąžiningos konkurencijos ir tvarumo taisyklės

Jungtys, tvarumas ir bendros galimybės

- ▶ Transportas
- ▶ Energetika
- ▶ Žuvininkystė ir gamtiniai ištekliai
- ▶ Socialinės apsaugos koordinavimas
- ▶ Sąjungos programos
- ▶ Teminis bendradarbiavimas

Piliečių saugumas

- ▶ Teisėsaugos ir teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose
- ▶ Pagrindinių teisių ir asmens duomenų apsauga
- ▶ Duomenų mainai
- ▶ Kova su pinigų plovimu

Galimos ES vienašalės priemonės

Nesiderėta dėl:

- ▶ Sprendimo dėl duomenų apsaugos tinkamumo
- ▶ JK įtraukimo į trečiųjų šalių SFP sąrašą
- ▶ Finansinių paslaugų lygiavertiškumo

Nauja ES ir JK valdymo sistema siekiant ilgalaikio bendradarbiavimo

- ▶ Bendros vertybės ir esminiai elementai
 - ▶ Partnerystės taryba
- ▶ Ginčų sprendimas, vykdymo užtikrinimas, sankcijų mechanizmai
 - ▶ Periodinė peržiūra

Laisva, sąžininga ir tvari prekyba

Jungtinė Karalystė nusprendė pasitraukti iš bendrosios rinkos ir muitų sąjungos. Todėl prekyba su ES nebegalės būti sklandi kaip iki šiol. Vis dėlto ES ir JK susitarimu sukurta dar

neregėto užmojo laisvosios prekybos erdvė, kuri abiem pusėms bus daug naudingesnė nei prekyba Pasaulio prekybos organizacijos sąlygomis.

Susitarimas – modernios ir tvarios prekybos politikos pavyzdys. Juo abi šalys įsipareigojo laikytis **bendrų aukštų standartų**, kuriais užtikrinami darbo ir socialiniai standartai, aplinkos apsauga, kova su klimato kaita (įskaitant anglies dioksido apmokestinimą) ir mokesčių skaidrumas. Jame taip pat nustatyti išsamūs **valstybės pagalbos** principai, kad nė viena šalis neskirtų nesąžiningų prekybą iškraipiančių subsidijų.

Šie standartai ir principai siejami su **vidaus vykdymo užtikrinimo ir ginčų sprendimo mechanizmais**, kuriais užtikrinama, kad ES ir Jungtinės Karalystės įmonės konkuruotų **vienodomis sąlygomis**. Šalys turi teisę imtis vienašalių priemonių savo ekonomikai apsaugoti nuo nesąžiningos kitos šalies konkurencijos.

ES ir JK susitarimas glaudesnis nei neseniai sudaryti ES laisvosios prekybos susitarimai su kitomis trečiosiomis šalimis, pavyzdžiui, Kanada ar Japonija, nes jame visoms prekėms numatyti **nuliniai tarifai ir nulinės kvotos**. Tai ypač aktualu jautrioms prekėms, pavyzdžiui, žemės ūkio ir žuvininkystės produktams. Pavyzdžiui, jei nebūtų Susitarimo, tam tikrų mėsos ar pieno produktų eksportui būtų taikomi didesni nei 40 proc. PPO tarifai, o žuvies konservams – 25 proc. Automobilių eksportui taip pat būtų taikomas 10 proc. tarifas.

Kad galėtų pasinaudoti šiomis išskirtinėmis prekybos lengvatomis, įmonės turi įrodyti, kad jų produktai atitinka visus būtinus **kilmės taisyklių** reikalavimus. Taip užtikrinama, kad pagal Susitarimą suteikiamomis prekybos lengvatomis naudotųsi ES ir JK veiklos vykdytojai, o ne trečiosios šalys, ir užkertamas kelias priemonių apėjimui. Kad reikalavimų laikytis būtų lengviau, o biurokratijos būtų mažiau, Susitarimu prekiautojams suteikiama galimybė patvirtinti prekių kilmę ir leidžiama visiška kumuliacija – t. y. prekybininkai gali patvirtinti kilmę ne tik jei naudotos atitinkamos kilmės medžiagos, bet ir jei perdirbimas vyko JK arba ES.

Muitinės procedūros bus supaprastintos, nes abi šalys susitarė, pvz., pripažinti viena kitos patikimų prekybininkų („igaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų“) programas. Vis dėlto, kadangi JK nusprendė pasitraukti iš muitų sąjungos, patikrinimai bus taikomi visoms prekėms. Šalys taip pat susitarė bendradarbiauti muitų išieškojimo ir kovos su sukčiavimu PVM ir kitais netiesioginiais mokesčiais srityje.

Susitarimu bus pašalintos nereikalingos **techninės prekybos kliūtys**, pvz., įvežant mažos rizikos produktus pakaks savideklaracijos, kad laikomasi reikalavimų, taip pat sudarytos palankesnės sąlygos tam tikriems abipusio intereso produktams, kaip antai automobiliams, vynui, ekologiniams produktams, vaistams, cheminėms medžiagoms. Vis dėlto visos į ES įvežamos JK prekės turės atitikti aukštus ES reguliavimo standartus, įskaitant maisto saugos (pvz., sanitarijos ir fitosanitarijos) ir produktų saugos reikalavimus.

Prekybos paslaugomis srityje ES ir JK susitarė dėl sąlygų, kurios yra atviresnės nei numatyta PPO Bendrajame susitarime dėl prekybos paslaugomis (GATS), tačiau jose atsispindi tai, kad Jungtinė Karalystė nebegalės laisvai teikti paslaugų ES.

Susitarta dėl palankesnių sąlygų **trumpalaikėms verslo kelionėms ir laikinoms aukštos kvalifikacijos darbuotojų komandiruotėms**. Tose srityse, kurioms taikomas Susitarimas, ES paslaugų teikėjai galės Jungtinėje Karalystėje teikti paslaugas ne blogesnėmis sąlygomis nei JK operatoriai, jei jie laikysis JK taisyklių.

Lygiai taip pat JK paslaugų teikėjai ES turės laikytis kiekvienos priimančiosios valstybės taisyklių, jiems nebus taikomas kilmės šalies principas, **abipusis pripažinimas** (pvz., profesinių kvalifikacijų) ar finansinių paslaugų **paso mechanizmas**. Norėdami teikti paslaugas visoje bendrojoje rinkoje, JK paslaugų teikėjai ir investuotojai gali įsisteigti ES.

Kaip įprasta, į susitarimą dėl paslaugų neįtraukti kai kurie sektoriai, būtent viešosios paslaugos, visuotinės svarbos paslaugos, kai kurios transporto paslaugos ir **audiovizualinės** paslaugos, skirtos kultūrų įvairovei išsaugoti.

Jungtys, žuvininkystė, tvarumas ir bendros galimybės

ES ir JK susitarime taip pat numatytas plataus masto ekonominis, socialinis ir aplinkosauginis bendradarbiavimas abiem šalims svarbiose srityse. Šis bendradarbiavimas jo-

kiu būdu nepakeičia narystės ES privalumų, tačiau padės atkurti ryšius, kurie priešingu atveju dėl JK išstojimo nutrūktų, nes nėra pakankamai alternatyvių tarptautinių sprendimų.

ES ir JK santykiuose **transportas** yra vienas svarbiausių ekonominės naudos variklių. Kasmet iš ES į JK ir iš JK į ES pervežama apie 210 mln. keleivių ir 230 mln. tonų krovinių. Siekiant, kad šie srautai nenutrūktų, ES ir JK susitarimu bus užtikrintas tolesnis oro, kelių ir jūrų susisiekimas. Pažymėtina, kad į Susitarimą įtrauktos nuostatos, kuriomis siekiama užtikrinti ES ir JK subjektų konkurenciją **lygiomis sąlygomis** ir išlaikyti aukštą transporto saugos, darbuotojų ir keleivių apsaugos bei aplinkos apsaugos lygį.

Kalbant apie **aviaciją**, JK oro vežėjai nebus laikomi ES vežėjais ir praras dabartines skrydžių teises ES. ES ir JK vežėjai galės nevaržomai vežti keleivius ir krovinius iš ES į JK ir atvirkščiai (3-oji ir 4-oji laisvės). Toliau vežti krovinius į trečiąją šalį arba iš jos (pvz., Paryžius-Londonas-Niujorkas, vadinamoji 5-oji laisvė) bus galima tik jei dėl to bus sudarytas dvišalis abipusis susitarimas tarp Jungtinės Karalystės ir konkrečios valstybės narės. Susitarimu taip pat užtikrinamas bendradarbiavimas saugos, saugumo ir oro eismo valdymo srityse.

Tiek ES, tiek JK **kelių transporto** vežėjai galės vežti krovinius į bet kurią kitos šalies teritorijos vietą ir iš jos, jei laikysis sutartų aukštų saugos ir darbo sąlygų standartų. O kad rizika grįžti be krovinių būtų mažesnė, jie taip pat galės atlikti dvi papildomas operacijas kitos šalies teritorijoje (JK vežėjams tik 1 iš jų galės būti kabotažo operacija). Susitarimu taip pat suteiktos visos tranzito teisės (pvz., Airijos vežėjai galės kirsti JK, kad pasiektų likusią ES dalį).

Per daugelį metų ES ir JK **energijos** rinkos tapo glaudžiai tarpusavyje susijusios dėl tarp jų nutiestų jungiamųjų linijų (elektros kabelių ir dujotiekių). Nors JK nebegalės naudotis bendrosios rinkos teisėmis, ES ir JK susitarimu nustatyta nauja prekybos jungiamosiomis linijomis tvarka, leidžianti toliau prekiauti energija, o tai būtina abiejų šalių ekonomikai veikti. Susitarimu taip pat sukurta plataus užmojo bendradarbiavimo atsinaujinančiosios energijos ir kovos su **klimato kaita** srityje sistema (be kita ko, įtraukta nuostata, kad Susitarimo taikymas bus stabdomas, jei kuri nors šalis pažeis savo įsipareigojimą laikytis Paryžiaus susitarimo dėl klimato). Atskiru susitarimu taip pat numatytas plataus masto bendradarbiavimas saugaus ir takaus **branduolinės** energijos naudojimo srityje.

Susitarime nustatyta nauja daugiau kaip 100 bendrų **žuvų** išteklių ES ir JK vandenyse bendro valdymo tvarka. Susitarta, kad ES žvejybos laivai 5,5 metų pereinamuoju laikotarpiu turės tokią pačią prieigą prie JK vandenų kaip dabar, o ilgainiui ES kvotos JK vandenyse bus subalansuotai mažinamos. Nuo to laiko ES ir JK kasmet rengs konsultacijas, kad susitartų dėl žvejybos galimybių – jos sieks tvariai valdyti žuvininkystę ir jūrų išteklius ir kartu išsaugoti nuo tų vandenų ir išteklių priklausomų žvejų bendruomenių veiklą ir pragyvenimo šaltinius.

Susitarta, kad JK toliau dalyvaus **ES finansavimo programose**, kuriomis siekiama abipusės naudos mokslinių tyrimų, inovacijų ir kosmoso srityse. Tai – programa „Europos horizontas“, Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa, branduolio sintezės eksperimentinis įrenginys ITER, „Copernicus“, taip pat ES kosmoso stebėjimo ir sekimo (SST) paslaugų sistema.

Susitarime numatyta nemažai **socialinės apsaugos koordinavimo** priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti ES piliečių, kurie po 2021 m. sausio 1 d. laikinai bus JK, joje dirbs ar persikels į ją gyventi, ir JK piliečių, kurie laikinai bus ES, joje dirbs ar persikels į ją gyventi, teises. Susitarime aptariamos įvairios išmokos, įskaitant senatvės ir maitintojo netekimo pensijas, sveikatos priežiūros išmokas (pvz., pagal Europos sveikatos draudimo kortelę), priešpensines išmokas, su vaiko gimimu susijusias motinystės (tėvystės) išmokas, su nelaimingais atsitikimais darbe susijusias išmokas.

Nauja sistema – piliečių saugumui užtikrinti

Nors ir JK nusprendė išstoti iš ES ir tapti trečiąja šalimi už Šengeno bendradarbiavimo zonos ribų, taip faktiškai atskirdama nuo ES laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, užtikrinti, kad ES ir JK piliečiai būtų apsaugoti nuo bendrų ir kintančių grėsmių, tokių kaip tarpvalstybinis nusikalstamumas ir terorizmas, tebėra bendras šalių prioritetas.

Todėl šiomis aplinkybėmis ES ir JK susitarė sukurti naują **teisės saugos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose sistemą**, kuri leistų nacionalinėms policijos ir teisminėms institucijoms glaudžiai bendradarbiauti ir greitai keistis svarbiais duomenimis.

Glaudus ir visapusiškas policijos ir teisminis bendradarbiavimas su bet kuria trečiąja šalimi turi būti papildytas tvirtomis ir ilgalaikėmis garantijomis, kad **asmenų žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės būtų apsaugotos**. Todėl Susitarimu ES, jos valstybės narės ir JK įpareigojamos toliau ginti pagrindines teises, pavyzdžiui, nustatytas Europos žmogaus teisių konvencijoje (EŽTK), ir užtikrinti jų įgyvendinimą savo šalyje. Jei Jungtinė Karalystė šio įsipareigojimo nesilaikys, ES galės sustabdyti teisės saugos ir teismo bendradarbiavimą. Susitarime ES ir JK taip pat įsipareigojo išlaikyti aukštą duomenų apsaugos lygį. Tai bus užtikrinta kiekvienos šalies vienašališkai priimtais sprendimais dėl tinkamumo.

Šiuolaikinėje teisės saugoje veiksmingas ir greitas **keitimasis duomenimis** ir jų analizė tampa vis svarbesni kojuojant su sunkiais tarptautiniais nusikaltimais, terorizmu ir kibernetiniais nusikaltimais. Tačiau Jungtinė Karalystė nebeturės tiesioginės tikralaikės prieigos prie konfidencialių ES duomenų bazių, kuriomis palaikoma ES laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – tokia prieiga suteikiama tik valstybės narėms ir labai glaudžiai bendradarbiaujančioms asocijuotosioms šalims, kurios prisiima visas susijusias pareigas. Vis dėlto į ES ir JK susitarimą įtrauktos plataus užmojo priemonės dėl greito, veiksmingo, efektyvaus ir abipusio keitimosi oro transporto keleivių duomenimis (vadinamaisiais keleivio duomenų įrašais arba PNR), informacija apie teistumą, taip pat DNR, pirštų atspaudų ir transporto priemonių registracijos duomenimis (Priumo duomenimis).

ES ir JK susitarimu sudarytos sąlygos veiksmingam Jungtinės Karalystės ir **Europolo bei Eurojusto** bendradarbiavimui pagal ES teisės aktuose nustatytas trečiosioms šalims taikomas taisykles. Tai padės užtikrinti patikimus kovos su sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais pajėgumus.

ES ir JK susitarimu sudarytos sąlygos tvirtam ES ir JK policijos ir teismo institucijų bendradarbiavimui: supaprastinti procesai, griežti terminai, patikimos apsaugos priemonės ir procesinės teisės bei teisminė kontrolė padės išvengti ilgų ekstradicijos procedūrų ir greitai **perduoti nusikaltėlius**. Toks bendradarbiavimo lygis su Šengeno erdvei nepriklausančia trečiąja šalimi yra beprecedentis. Vis dėlto Susitarime numatyta, kad tam tikrais konkrečiais atvejais, t. y. savo piliečių atžvilgiu, JK arba ES valstybės narės gali atsisakyti perduoti asmenį arba prašyti papildomų apsaugos priemonių.

Galiausiai ES ir JK susitarime numatyta bendradarbiauti **kovoje su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu**.

Nauja ES ir JK valdymo sistema siekiant ilgalaikio bendradarbiavimo

ES ir JK susitarime, kuriuo grindžiama nauja ES ir JK ekonominė ir vidaus saugumo partnerystė, yra skyrius dėl valdymo, kuriame nustatyta, kaip Susitarimas bus taikomas ir

kaip bus užtikrinamas jo vykdymas. Valdymo mechanizmas parengtas taip, kad būtų lankstus ir pritaikomas prie specialiųjų poreikių, kurių gali kilti skirtingose srityse.

Atsižvelgdama į ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo mastą ir sudėtingumą, ES primygtinai reikalavo, kad visam Susitarimui būtų taikoma **viena valdymo sistema**. Tai vienintelis būdas įmonėms, vartotojams ir piliečiams suteikti teisinio tikrumo ir kartu išvengti papildomos biurokratinės naštos, kurią sudarytų daugelis lygiagrečių struktūrų.

Susitarimo įgyvendinimą prižiūrės **Partnerystės taryba**. Partnerystės taryba, kurią sudarys ES ir JK atstovai, posėdžiaus įvairių sudėčių – priklausomai nuo nagrinėjamo klausimo. Ji bus forumas, kuriame šalys aptars visus kylančius klausimus ir galės bendru sutarimu priimti privalomus sprendimus. Partnerystės tarybai talkins specializuoti komitetai ir darbo grupės.

Jeigu ES ir JK nesutarimo taip išspręsti nepavyktų, gali būti įsteigtas nepriklausomas arbitražas, kuris išspręstų klausimą priimdamas privalomą sprendimą. Šis horizontalusis **ginčų sprendimo mechanizmas** apima daugelį Susitarimo sričių, įskaitant vienodas veiklos sąlygas ir žvejybą.

Kartu su juo taikomi griežti ir patikimi **vykdymo užtikrinimo ir apsaugos mechanizmai**, tarp jų – galimybė sustabdyti patekimo į rinką įsipareigojimus, pvz., atitinkamam sektoriui vėl nustatyti tarifus ir (arba) kvotas. Be to, abi šalys galės imtis atsakomųjų veiksmų, jei kita šalis nesilaikytų nepriklausomo arbitražo sprendimo. Pavyzdžiui, vienai šaliai nevykdant savo pareigų, susijusių su konkrečiu ekonomikos sektoriumi, kita šalis galės imtis atsakomųjų veiksmų kituose ekonomikos sektoriuose. Galiausiai dėl grubaus įsipareigojimų, laikomų esminiais Susitarimo elementais (kova su klimato kaita, pagarba demokratinėms vertybėms ir pagrindinėms teisėms arba ginklų neplatinimas), pažeidimo gali būti sustabdomas arba nutraukiamas viso ES ir JK susitarimo ar jo dalies taikymas.

Pagrindiniai faktai

2016 m. birželio 23 d. Jungtinė Karalystė surengė referendumą, kuriame dauguma balsavo už išstojimą iš Europos Sąjungos (51,9 proc. – už išstojimą ir 48,1 proc. – už palikimą). Po trejų derybų metų ES ir JK susitarė dėl Susitarimo dėl išstojimo, kuriuo nustatytos tvarkingo JK išstojimo iš Sąjungos sąlygos ir suteiktas teisinis tikrumas svarbiose srityse, be kita ko, užtikrinta piliečių teisių apsauga, išvengta realios sienos Airijos saloje ir susitarta dėl finansinių aspektų.

Susitarimas dėl išstojimo įsigaliojo **2020 m. vasario 1 d.**, kurią **Jungtinė Karalystė nustojo būti ES valstybė nare**. Vis dėlto Susitarime dėl išstojimo buvo numatytas **pereinamasis laikotarpis** iki 2020 m. gruodžio 31 d., kuriuo Jungtinei Karalystei ir jos teritorijoje buvo toliau taikoma Sąjungos teisė. ES ir JK šiuo *status quo* laikotarpiu derėjosi dėl būsimos partnerystės.

ES vardu deryboms vadovavo Europos Komisijos **vyriausiasis derybininkas Michelis Barnier** ir Santykių su

Jungtine Karalyste darbo grupė (UKTF), remdamiesi Tarybos nustatytais derybų įgaliojimais, kuriems pritarė ir Europos Parlamentas.

Per visas derybas Europos Komisija užtikrino, kad **procesas** būtų labai **skaidrus ir įtraukus** – ji reguliariai rengė susitikimus su 27 ES **valstybėmis narėmis, Europos ir nacionaliniais parlamentais**, taip pat su ES patariamosiomis įstaigomis, **suinteresuotaisiais subjektais** ir pilietine visuomene, o visus su derybomis susijusius dokumentus skelbė savo interneto svetainėje.

© Europos Sąjunga, 2020

Šį dokumentą leidžiama naudoti pakartotinai, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai (licencija „Creative Commons Attribution 4.0 International“). Norint naudoti ar atgaminti elementus, kurių autorių teisės nepriklauso ES, gali reikėti gauti atitinkamų teisių turėtojų leidimą.

Jeigu nenurodyta kitaip, visų vaizdų autorių teisės priklauso Europos Sąjungai.

Print ISBN 978-92-76-27067-6 doi:10.2775/246950 KA-06-20-104-LT-C
PDF ISBN 978-92-76-27039-3 doi:10.2775/385465 KA-06-20-104-LT-N